

В31

3188,12

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

ВЕРГУНОВА Валерія Сергіївна

УДК 378.016 : 78

В.В.В.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ
ДО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ І МУЗИКИ

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

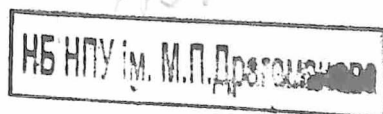
НБ НПУ

100068861

Київ – 2011

7754

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т.Г. Шевченка, Міністерство освіти, науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Ростовський Олександр Якович,
Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя,
завідувач кафедри музичної педагогіки
та хореографії.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Хижна Ольга Петрівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
заступник директора
Інституту педагогіки і психології;

кандидат педагогічних наук, доцент
Василенко Людмила Михайлівна,
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
доцент кафедри диригентського і
вокального мистецтва.

Захист відбудеться 10 березня 2011 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 7 лютого 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В. Козир

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Реформування системи педагогічної освіти передбачає оновлення змісту, форм і методів підготовки фахівців. Перехід до особистісно орієнтованого навчання, осмислення ідей гуманістичної педагогіки зумовлюють нові підходи до формування особистості майбутнього вчителя, де пріоритетним є становлення його індивідуальних якостей, творчого стилю, досвіду як своєрідного орієнтиру й певної програми здійснення професійної діяльності.

Грунтовні зміни є винятково важливими у сфері підготовки майбутніх учителів початкових класів і музики, які закладають основи духовної культури підростаючого покоління. Від них значною мірою залежить інтелектуальний та емоційний розвиток дитини, її світосприйняття й світорозуміння, здатність до засвоєння загальнолюдських цінностей, втілених у мистецтві, зокрема, у музиці. У зв'язку з цим особливої значущості набуває проблема формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, який сприяє переживанню й осмисленню музичних цінностей, характеризує підготовленість майбутнього вчителя до музично-освітньої діяльності в школі, істотно позначається на її ефективності.

Проблема формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва є складною і багатогранною, про що свідчить велика кількість досліджень у цьому напрямку. У філософському аспекті інтерес до феномену досвіду в свій час виявляли Аристотель, Г. Гегель, В. Джеймс, І. Кант, Дж. Локк, Б. Рассел, Г. Сковорода, П. Юркевич та інші мислителі, які вбачали у ньому вагомий складову пізнавальної та практично-перетворювальної діяльності людини. Різноманітні підходи до розуміння досвіду висвітлені у працях В. Александрова, В. Іванова, В. Лекторського, А. Солонько, В. Швирьова. Предметом уваги дослідників стали також особливості естетичного досвіду як результату взаємодії людини з естетичними явищами дійсності та мистецтва (Ю. Борев, І. Зязюн, М. Каган, Л. Левчук, В. Личковах, Н. Крилова, В. Кудін, О. Семашко, Л. Столович, І. Шитов та ін.).

Психологічні дослідження пов'язуються із розглядом досвіду як важливого чинника розвитку особистості людини (Б. Ананьєв, Л. Анциферова, Л. Божович, О. Леонт'єв, С. Максименко, А. Маслоу, К. Платонов, В. Рибалка, К. Роджерс, В. Роменець та ін.); формуванням індивідуального досвіду в межах діяльнісного підходу (К. Абульханова-Славська, Л. Виготський, П. Гальперін, С. Рубінштейн та ін.); вивченням генезису, структури та функціонування досвіду (О. Артем'єва, Л. Воробйова, М. Холодна); формуванням досвіду ставлень (І. Бех, О. Бодальов, О. Лазурський, Б. Ломов, В. Мясіщев та ін.).

Педагогічні аспекти формування досвіду особистості розкриваються у працях Ш. Амонашвілі, О. Вербицької, Дж. Дьюї, В. Серикова,

В. Сухомлинського, К. Ушинського, І. Якиманської та ін. Питанням формування естетичного досвіду в шкільному і студентському віці засобами мистецтва присвячено дослідження Т. Завадської, С. Мельничука, О. Олексюк, Н. Ничкало, Г. Падалки, Г. Шевченко, О. Щолокової та ін.

Істотним внеском у розкриття проблеми формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва стали дослідження, що стосуються становлення ціннісних пріоритетів молоді у сфері музичного мистецтва (В. Дряпіка, І. Куликова, І. Климук, І. Орлова, Н. Свещинська та ін.); формування досвіду музичного сприймання (Б. Асаф'єв, Є. Назайкінський, В. Рева, О. Ростовський, О. Рудницька та ін.); фахової підготовки вчителя музики (Є. Абдулін, О. Апраксина, Л. Арчажникова, Л. Василенко, Д. Кабалевський, А. Козир, В. Крицький, Г. Ніколаї, О. Отіч, В. Орлов, Г. Падалка, Л. Паньків, В. Ревенчук, В. Шульгіна, О. Щербініна та ін.); музичної підготовки майбутнього вчителя початкових класів у вищих педагогічних закладах (І. Арановська, С. Барановська, В. Мішедченко, Л. Кожевнікова, О. Рябініна, С. Чабан, О. Хижна та ін.).

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, проблема формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва поки що не дістала належного наукового висвітлення. В окремих працях вона розглядається лише частково, що пов'язується зі складністю та багатогранністю означеного феномену. У практичній сфері помітна тенденція до спрощеного ставлення до досвіду як абстрактного поняття, під яким розуміється сукупність знань і вмінь, що набуваються автоматично. Це зумовлює недостатню орієнтацію фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів і музики на формування саме досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва.

Опрацювання теоретичних джерел з означеної проблеми, аналіз навчально-виховного процесу підготовки фахівців дозволили виявити суперечність між необхідністю формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики та відсутністю методичних засобів оптимізації цього процесу.

Актуальність, теоретична і практична значущість окресленої проблеми для педагогіки вищої школи, її недостатнє вивчення зумовили вибір теми дослідження – *"Методика формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики"*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дослідження входить до плану науково-дослідної роботи Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка й виконувалась у межах наукової теми кафедри естетичного виховання "Теоретико-методичні проблеми підготовки студентів до естетичного виховання учнів початкових класів".

Тему дисертації затверджено Вченою радою Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (протокол № 7 від 26.03.2008 р.), узгоджено в Раді координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 6 від 17. 06. 2008 р.).

Мета дослідження полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов і методики формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики.

Об'єктом дослідження є процес фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів і музики.

Предмет дослідження складають педагогічні умови і методика формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики.

У відповідності з метою дослідження було поставлено такі **завдання**:

- розкрити сутність поняття "досвід ціннісного ставлення до музичного мистецтва";
- здійснити аналіз стану розкриття проблеми формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у теорії та методиці фахової підготовки учителя музики;
- обґрунтувати педагогічні умови, необхідні й достатні для формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва;
- встановити критерії діагностики сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва;
- розробити методику формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики;
- перевірити ефективність експериментальної методики формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва та педагогічних умов, які забезпечують її успішну реалізацію.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали: філософські положення щодо феномену досвіду як основи пізнання дійсності, сутності мистецтва як специфічної форми суспільної свідомості, природи художнього пізнання (Аристотель, Г. Гегель, В. Джеймс, В. Іванов, І. Кант, Дж. Локк, Т. Титаренко, С. Раппопорт, Н. Хамітов), особливостей естетичного досвіду, ролі мистецтва у формуванні особистості (Ю. Боров, І. Зязюн, М. Каган, Л. Левчук, В. Личкова, Н. Крилова, В. Кудін, О. Семашко, Л. Столович, І. Шитов); теорії розвитку особистості, психологічні аспекти досвіду (Б. Ананьєв, І. Бех, О. Бодальов, Л. Божович, Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Максименко, А. Маслоу, В. Мясіщев, К. Платонов, В. Рибалка, К. Роджерс, В. Роменець, С. Рубінштейн); положення музикознавчої науки щодо музичної діяльності як творчого процесу, діалектичного взаємозв'язку соціального й особистісного у процесі творення, виконання і сприймання музики (Б. Асаф'єв, О. Костюк, В. Медушевський, Є. Назайкінський); наукові праці з теорії та методики

музичної освіти (А. Козир, О. Михайличенко, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.).

Вивчення наукових джерел дозволило визначити *концептуальні ідеї дослідження*, а саме:

- досвід є інтегрованою якістю, що характеризує розвиток людини як особистості та визначає її підготовленість до певного виду діяльності. У ньому діалектично поєднуються соціальне й особистісне, раціональне, чуттєве і практичне;

- досвід ціннісного ставлення до музичного мистецтва як сутнісна якість особистості зумовлюється її загальним та естетичним розвитком. Він є складовою частиною життєвого досвіду людини, у якому відображається результат її взаємодії з музикою;

- формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва є складним процесом, який полягає у накопиченні музичних вражень, набутті знань про музичне мистецтво і вмінь музичної діяльності, на основі яких здійснюється ціннісне ставлення до музичних творів; у розвитку здатності до переживання й осмислення музичних цінностей, реалізації особистісного ставлення до них;

- основою формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва є музично-творча діяльність особистості.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано методи теоретичного та експериментально-емпіричного рівнів. *Першу групу* склали методи теоретичного аналізу і синтезу, абстрагування та ідеалізації, індукції і дедукції, моделювання і конкретизації теоретичного знання, систематизації та узагальнення. З їх допомогою розглянуто сутність феномену досвіду, науково-методичні засади формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, виявлено педагогічні умови формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, визначено критерії діагностики його сформованості, розроблено й обґрунтовано експериментальну методику формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики.

До *другої групи* увійшли такі методи, як анкетування, тестування, опитування, бесіда, педагогічне спостереження, вивчення навчальної документації, педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний), статистичний та графічні методи обробки експериментальних даних, які забезпечили експериментальну перевірку розробленої методики формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, діагностику його сформованості у студентів.

Організація дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась відповідно до поставлених завдань і включала три етапи.

На *першому етапі* (2007-2008 рр.) проаналізовано наукову літературу з теми дослідження, визначено його методологічні та теоретичні основи, об'єкт, предмет, мету, завдання. Проведено констатувальний експеримент,

розроблено програму формувального експерименту і розпочато його перший етап.

На другому етапі (2008-2009 рр.) було продовжено апробацію експериментальної методики формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, визначено педагогічні умови, необхідні для його формування, проведено порівняльний аналіз результатів дослідної роботи.

На третьому етапі (2009-2010 рр.) було завершено формувальний експеримент, узагальнено і систематизовано результати проведеного дослідження, оформлено текст дисертаційної роботи.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що дисертантом уперше:

- виявлено особливості формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у студентів факультетів початкового навчання;
- визначено критерії діагностики його сформованості;
- розроблено й апробовано методику формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики;
- встановлено педагогічні умови забезпечення успішності цього процесу.

Конкретизовано сутність поняття "досвід ціннісного ставлення майбутніх учителів до музичного мистецтва"; *удосконалено* методику навчання музики студентів факультетів початкового навчання; *подальшого розвитку* набуло навчально-методичне забезпечення фахової підготовки вчителів початкових класів і музики.

Практичне значення дослідження визначається можливістю впровадження у процес фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів і музики апробованої методики формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва. Матеріали дослідження можуть бути використані при розробці навчальних програм з музичних дисциплін, написанні навчально-методичних посібників; мати практичне застосування у діяльності викладачів вищих навчальних закладів педагогічної освіти.

Розроблену методику формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва впроваджено у навчально-виховний процес Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка (довідка № 04-11/661 від 10.06.2010 р.), Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (довідка №04/1212 від 02.09.2010 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка №21 від 16.04 2010 р.), Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди (довідка № 369 від 27.04 2010 р.).

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження оприлюднено на міжнародних конференціях: "Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи" (Харків, 2010 р.); "Педагогічна спадщина К.Ушинського у контексті сучасних проблем початкової освіти" (Чернігів, 2010 р.); на *всеукраїнських*

науково-практичних конференціях: "Проблеми вдосконалення професійної підготовки майбутнього вчителя музики в умовах провадження інноваційно-освітніх технологій" (Суми, 2008 р.); "Сучасна мистецька освіта: проблеми, технології, перспективи" (Ніжин, 2008 р.); "К.Д. Ушинський: актуальні проблеми української освіти і педагогічної науки" (Чернігів, 2008 р.); "Проблеми дошкільного виховання у педагогічній спадщині Софії Русової", (Чернігів, 2009 р.); "Соціально-педагогічні основи розвитку особистості в загальнолюдському, національному та соціально-культурному контексті" (Кам'янець-Подільський, 2010 р.) "Мистецька освіта ХХІ століття: проблеми теорії і практики" (Ніжин, 2010 р.); на засіданнях кафедри естетичного виховання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка, кафедри музичної педагогіки та хореографії Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображено у 18 одноосібних публікаціях, з них 7 – у фахових виданнях з педагогіки.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку літератури (270 найменувань, з них 7 – іноземні джерела). Основний текст складає 178 сторінок, повний обсяг дисертації 235 сторінок. Робота містить 26 таблиць, 16 рисунків, що разом з додатками становить 32 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його об'єкт, предмет, мету й завдання; розкрито методологічну та теоретичну основу, наукову новизну і практичну значущість роботи, наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі – *"Теоретичні основи формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва"* – представлено науковий аналіз поняття "досвід" у філософському, психологічному та педагогічному аспектах; розглянуто специфіку досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва як естетичного феномену; розкрито його зміст, структуру, особливості формування.

Розвиток сучасної педагогічної науки характеризується підвищенням інтересом дослідників до проблеми формування досвіду підростаючого покоління. Це пов'язано із методологічною переорієнтацією системи освіти на розвиток особистості, визнанням її самоцінності та неповторності, пріоритетним значенням принципів гуманізації, демократизації, діалогічності, співтворчості.

У філософському розумінні досвід – це складне явище, яке відображає різні грані людського пізнання у взаємозв'язку чуттєвого, раціонального і практичного, індивідуального та суспільно-історичного. Він характеризує взаємозв'язок людини і світу, є основою і результатом освоєння дійсності.

Досвід розглядається у двох аспектах, які взаємозумовлюють один одного: як суб'єктивна реальність, що узагальнює уявлення людини про дійсність, і як об'єктивна реальність, у якій зосереджуються ціннісні надбання людства, норми й традиції минулого покоління.

Сутнісна особливість досвіду полягає у його розумінні одночасно як способу накопичення різноманітних даних про світ і своє місце в ньому, як особливого стану свідомості, як результату пізнавальної та практично-перетворювальної діяльності людини, як особистісної якості, що акумулює знання, уміння, уявлення, переживання, оцінки, спрямовані на вироблення специфічного образу світу і власного Я.

Складовою частиною життєвого досвіду людини є досвід ціннісного ставлення до музичного мистецтва, що характеризує становлення її загальної й музичної культури. Він зумовлюється розвитком естетичного досвіду як основи чуттєво-творчого осягнення дійсності.

Під досвідом ціннісного ставлення до музичного мистецтва ми розуміємо сутнісну якість особистості, що охоплює враження, знання і уміння, які є результатом здійснення музично-творчої діяльності, спрямованої на пошук і втілення музичних цінностей. Особливість означеного феномену полягає у тому, що він відображає утворення індивідуального, вибіркового зв'язку особистості з музичним мистецтвом на основі переживання, осягнення й осмислення його значущості. Специфіка цього досвіду виявляється у змістовому наповненні, що пов'язується із ціннісними знаннями й уявленнями, ціннісними переживаннями, здатністю виявляти, підтримувати й втілювати цінності у музичній діяльності.

Структура досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва є поєднанням когнітивного, емоційно-мотиваційного, діяльнісно-творчого та рефлексивно-оцінного компонентів, які перебувають між собою у тісному взаємозв'язку. Тільки при їх взаємодії вони характеризують досвід як певну цілісність.

Теоретичне і методологічне значення для формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва мають такі положення:

- розвиток людини як особистості зумовлюється її досвідом (К. Роджерс);

- досвід є не тільки передумовою певної діяльності, але й її результатом (І. Зязюн);

- до досвіду слід підходити як до динамічного явища, а не як до незмінної якості (Дж. Дьюї);

- досвід ціннісного ставлення до музичного мистецтва є сутнісною якістю особистості, що відображає її загальний і естетичний розвиток, та є основою взаємодії з естетичними цінностями (Л. Столович);

- основою формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва є музично-творча діяльність (Є. Назайкінський);

- формування досвіду ціннісного ставлення визначається співвіднесеністю музичних творів до потреб особистості й супроводжується

впливом на її емоційну сферу, яка сприяє визначенню значущості музичних явищ (Г. Падалка).

У другому розділі – *"Методичні аспекти формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у вищих закладах педагогічної освіти"* – досліджено розкриття проблеми формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у теорії та методиці фахової підготовки вчителя музики; обґрунтовано педагогічні умови формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у студентів.

Фахова підготовка майбутнього вчителя музики спрямована на засвоєння знань і вмінь, необхідних для здійснення музично-освітньої діяльності в загальноосвітній школі. Ця діяльність значною мірою зумовлюється сформованістю досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, що забезпечує переживання й осмислення художніх цінностей, втілених у музичних творах; зумовлює розуміння ролі музики для власного саморозвитку та виховання учнів.

Формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва є складним процесом, що передбачає сприймання музичного твору, переживання й усвідомлення його значущості, осмислення власних музичних вражень, включення їх до наявного досвіду, реалізацію особистісного ставлення до музики у музично-творчій діяльності. Означені складові цього процесу взаємозумовлюють один одного та тісно взаємодіють між собою.

У результаті здійсненого аналізу ми дійшли висновку, що основними недоліками формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у студентів є: стихійний перебіг цього процесу; відсутність аксіологічної спрямованості музичних занять; перенасиченість студентів музичними враженнями; порушення співвідношення емоційного та раціонального у процесі пізнання музики; застосування здебільшого інформаційних методів навчання; формальний підхід до інтерпретації музичних творів; відносна обмеженість навчального музичного репертуару; ігнорування викладачами особистісного ставлення студентів до музичного мистецтва, нав'язування їм авторитарних думок щодо музичних творів. Основою вирішення цих проблем є врахування виховної спрямованості викладання музичних дисциплін, органічне поєднання музичних знань, умінь та естетичного розвитку студентів; переорієнтація мистецької освіти на засади гуманізації.

Ефективність процесу формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва зумовлюється створенням сприятливих умов для музично-естетичного розвитку особистості, забезпеченням глибокого осягнення студентом змісту музичних творів, встановленням стосунків поваги і довіри між викладачем і студентом. Найістотнішими для формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, на нашу думку, є такі умови: педагогічне керування процесом формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва; розвиток музичного сприй-

мання як основи ціннісного ставлення до музичних творів; стимулювання оцінної діяльності студентів; формування мотивації спілкування з музикою.

У третьому розділі – *"Експериментальне дослідження методики формування досвіду ціннісного ставлення студентів до музичного мистецтва"* – визначено критерії та показники сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, наведено результати констатувального експерименту, розкрито методику формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики та зміст дослідної роботи, проаналізовано результати експериментального дослідження, доведено їх статистичну достовірність.

Виходячи зі структури досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва нами визначено такі критерії його сформованості: когнітивний, емоційно-мотиваційний, діяльнісно-творчий та рефлексивно-оцінний.

Когнітивний критерій спрямований на з'ясування ступеня музично-теоретичної обізнаності студентів у царині музичного мистецтва. Цей критерій характеризує знання особистості, її здатність до оцінки музичних явищ. Його показниками виступили: ґрунтовність та системність знань, розуміння практичної значущості знань, аргументованість оцінних суджень.

Емоційно-мотиваційний критерій спрямований на визначення стану сформованості емоційно-мотиваційного ставлення до музичного мистецтва. Його показниками стали: захопленість музичним мистецтвом, спрямованість ціннісних орієнтацій, усвідомлення об'єктивної значущості музики, усвідомлення суб'єктивної значущості музичної діяльності.

Діяльнісно-творчий критерій спрямований на виявлення міри розвиненості здатності до практичного втілення досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва. Показниками цього критерію виступили: володіння уміннями музичного сприймання, самостійність та творча ініціативність, художньо-виконавська активність, здатність до художньо-педагогічного спілкування.

Рефлексивно-оцінний критерій спрямований на з'ясування ступеня розвиненості рефлексивних умінь. Його показниками стали: здатність до самоаналізу музичних вражень, повнота та адекватність самооцінки, критичність оцінки власного досвіду.

На основі визначених критеріїв та їх показників проведено діагностику стану сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у студентів-випускників, у ході якої використовувалася як адаптована, так і спеціально розроблена відповідно до завдань дослідження методика.

За даними діагностичного дослідження, до високого рівня, що передбачає розвинене самостійне мислення, ґрунтовні та системні знання, здатність до оцінки музичних творів, творче ставлення до музики, віднесено 13 % випускників. Середній рівень виявлено у 49 % студентів, які продемонстрували достатні музично-теоретичні знання, емоційно-позитивне ставлення до музичних творів. Низький рівень зафіксовано у

38 % студентів, які виявили поверхові, фрагментарні знання, індиферентне, формальне ставлення до музичного мистецтва.

Отримані в результаті констатувального експерименту дані вказують на те, що у фаховій підготовці студентів недостатньо уваги приділяється саме досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва. Його формування здійснюється здебільшого стихійно, про що свідчить нерівномірність у розвитку компонентів означеної якості.

Стан сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів зумовив необхідність розробки методики, спрямованої на формування цього досвіду. Її основою стала обґрунтована нами дидактична модель, що включала визначення мети, завдань, змісту, етапів, принципів, методів, педагогічних умов формування означеної якості (див. рис. 1).

Мета розробленої методики полягала у формуванні досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва як такої особистісної якості, що забезпечує сприймання музичних творів, визначення їх значущості на основі засвоєних музично-теоретичних знань і вмінь музично-творчої діяльності, характеризує встановлення індивідуально-вибіркової позиції щодо музичного мистецтва. Відповідно до цієї мети було визначено такі основні *завдання*:

- розширити і збагатити музичний тезаурус студентів;
- активізувати їх здатність до особистісного переживання й осмислення музичних творів;
- забезпечити реалізацію набутого досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у самостійній музично-творчій діяльності.

Для реалізації поставленої мети і завдань використовувалися чотири групи методів: *методи, спрямовані на засвоєння музичних знань та створення атмосфери зацікавленості на заняттях* (бесіда, розповідь, демонстрація музичних творів, коментування, пояснення, обговорення, методи емоційного впливу, стимулювання музичного навчання); *методи, що сприяють осягненню змісту музичного твору* (методи аксіологічного та художньо-педагогічного аналізу, асоціацій, порівняння, вербалізації змісту музичних творів, творчі методи); *методи стимулювання самостійної музично-творчої діяльності* (моделювання, створення ситуацій вибору, активізація попереднього досвіду студентів, проблемно-пошукові, ігрові методи); *методи контролю і самоконтролю* (усне і письмове опитування, контрольні роботи, тести, методи самоконтролю, самооцінки).

Розроблена методика включала три взаємопов'язані етапи, що відображають загальну логіку формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, а саме: пізнавально-мотиваційний, ціннісно-орієнтаційний та самостійно-творчий. Реалізація мети і завдань кожного етапу відбувалася з урахуванням педагогічних умов, що сприяють ефективності цього процесу, створення яких забезпечувалось опорою на відповідні принципи та методи навчання.

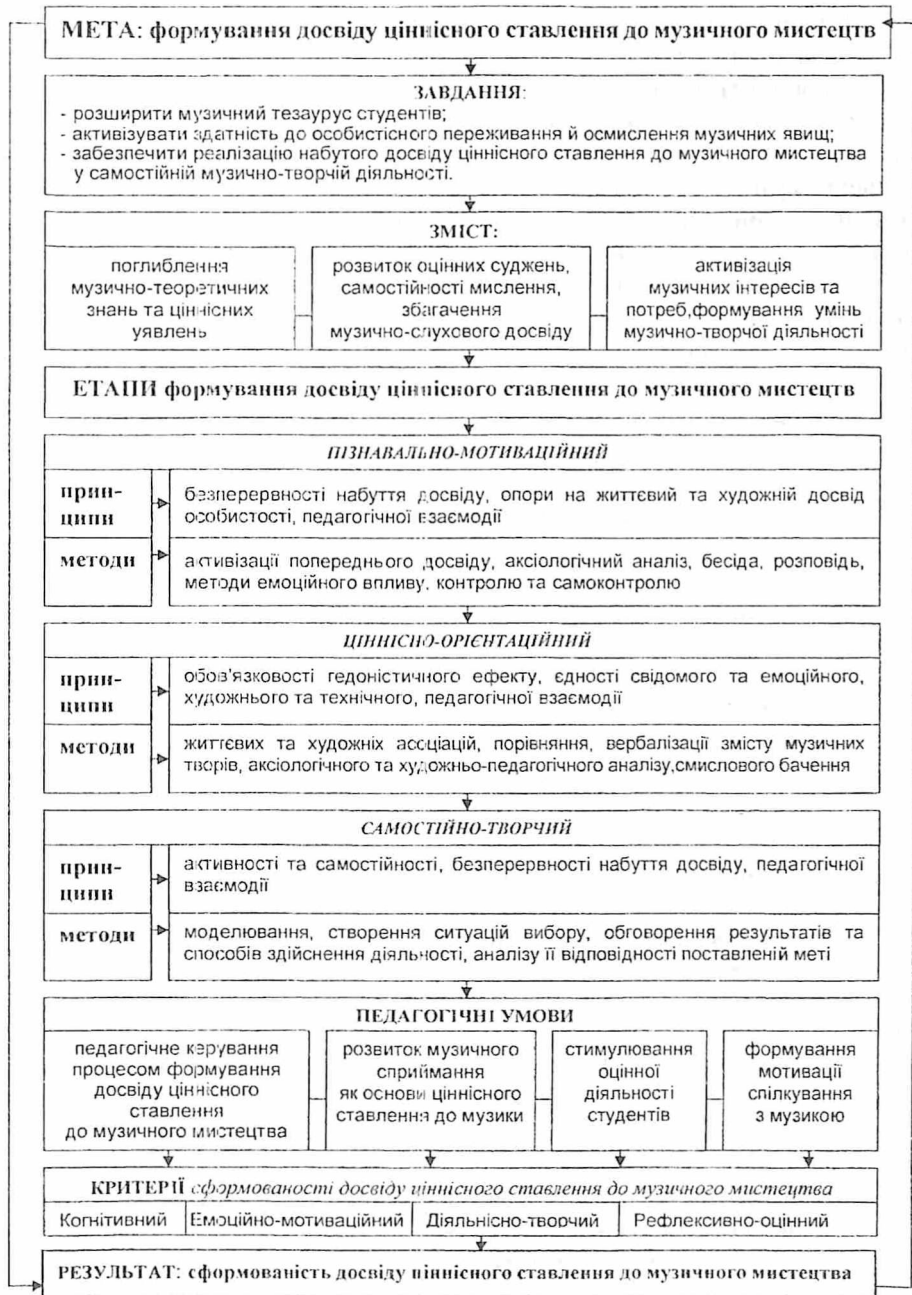

Рис. 1. Дидактична модель формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва

На першому (*пізнавально-мотиваційному*) етапі студенти засвоювали музично-теоретичні знання, необхідні для пізнання музичних цінностей, розуміння об'єктивної та суб'єктивної значущості музичних творів, їх аргументованої оцінки. Цьому сприяли створення атмосфери зацікавленості при вивченні музичних дисциплін, розвиток прагнення до пізнання музичного мистецтва, розширення уявлень студентів про цінності музичного мистецтва. Реалізація поставлених завдань базувалася на домінуючих принципах (безперервності набуття досвіду, опори на попередній досвід студентів, педагогічної взаємодії) та методах (активізації попереднього досвіду студентів, аксіологічного аналізу, бесіди, розповіді, пояснення, обговорення, емоційного впливу, контролю та самоконтролю).

Другий (*ціннісно-орієнтаційний*) етап спрямовувався на активізацію здатності до переживання та осмислення музичних явищ у майбутніх учителів. Для цього активізувалися естетичні потреби студентів, емоційне ставлення до музичних творів, прагнення до переживання їх особистісної значущості. Основні дидактичні вимоги до організації навчання на цьому етапі ґрунтувалися на принципах обов'язковості гедоністичного ефекту, єдності свідомого та емоційного, художнього та технічного, принципі педагогічної взаємодії. Найбільш доцільними методами на цьому етапі стали методи життєвих та художніх асоціацій, порівняння, вербалізації змісту музичних творів, аксіологічного та художньо-педагогічного аналізу, смислового бачення.

На третьому (*самостійно-творчому*) етапі студенти реалізовували набутий досвід ціннісного ставлення до музичного мистецтва у практичній діяльності. Цьому сприяли активізація різних форм музичної діяльності студентів, стимулювання їх творчої активності, розвиток прагнення до самовираження. Вирішення цих завдань здійснювалось на основі принципів (активності та самостійності, безперервності набуття досвіду, педагогічної взаємодії), а також методів (моделювання, створення ситуацій вибору, обговорення результатів та способів здійснення діяльності, аналізу її відповідності поставленій меті), що були домінуючими на цьому етапі.

Результати підсумкового діагностичного зрізу свідчать про значну відмінність рівнів сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у студентів експериментальної та контрольної груп (див. таблицю 1). Так, високий рівень у студентів ЕГ підвищився з 11,9 % до 18,2 %, середній – з 42,1 % до 56,7 %, низький зменшився з 46 % до 25 %. Позитивні зміни були зафіксовані й у КГ, однак їх динаміка істотно відрізняється. Зокрема, показники високого рівня зросли з 9,2 % до 13,5 %, середнього – з 32,6 % до 46,6 %, низького – 55,2 % до 41,9 %.

**Стан сформованості досвіду ціннісного ставлення
до музичного мистецтва у майбутніх учителів
початкових класів і музики (у %)**

Рівні	Констатув. експер.		Формувальний експеримент							
			Експериментальна група				Контрольна група			
			наприкінці 1-го етапу екс.		наприкінці 3-го етапу екс.		наприкінці 1-го етапу екс.		наприкінці 3-го етапу екс.	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
Високий	16	13	5	11,9	9	18,2	5	9,2	6	13,5
Середній	61	49	20	42,1	27	56,7	15	32,6	21	46,6
Низький	47	38	23	46	12	25	26	55,2	19	41,9

Для перевірки результатів експериментальної роботи було використано статистичний метод χ^2 -критерій ("хі-квадрат критерій"):

$$\chi^2 = \sum_{k=1}^m \frac{(V_k - P_k)^2}{P_k} \quad (1)$$

Підставивши у формулу (1) дані таблиці 1, отримаємо:

$$\begin{aligned} \chi^2_{\text{експер}} &= \frac{(18,2 - 11,9)^2}{11,9} + \frac{(56,7 - 42,1)^2}{42,1} + \frac{(25 - 46)^2}{46} = \frac{39,69}{11,9} + \frac{213,16}{42,1} + \frac{441}{46} = \\ &= 3,34 + 5,06 + 9,6 = 18. \end{aligned}$$

За таблицею отримане значення $\chi^2 = 18$ більше відповідного табличного значення $m - 1 = 2$ степенів свободи, що складає 13,82 при ймовірності допустимої похибки менш ніж 0,001. У порівнянні величина χ^2 для контрольної групи становить 9,43, що менше відповідного табличного значення. Відтак, висновок про значущі зміни, що відбулися у навчальних досягненнях студентів у результаті використання розробленої методики формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, підтвердився, і ми це можемо стверджувати, припускаючи похибку, що не перевищує 0,001 %.

Виявлені вагомі переваги у сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва майбутніх учителів початкових класів і музики та доведення достовірності отриманих результатів підтверджують ефективність запропонованої методики.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблеми формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики, що знайшло відображення в обґрунтуванні та експериментальній перевірці розробленої методики.

Проведене дослідження дало можливість зробити такі висновки відповідно до поставлених і вирішених завдань:

1. Актуальність дослідження проблеми формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва зумовлена її теоретичною та практичною значущістю для фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів і музики, підвищенням ролі аксіологічних засад у цьому процесі. Проведений теоретичний аналіз свідчить про недостатню розробку означеної проблеми у музичній педагогіці. Її вирішення ускладнюється багатогранністю феномену досвіду, відсутністю його поглиблених досліджень, цілісних уявлень щодо специфіки досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, шляхів і способів його формування, що істотно позначається на якості фахової підготовки студентів.

2. З'ясовано сутність поняття *досвід*, під яким розуміється складне та багатогранне явище, яке відображає різні грані людського пізнання у взаємозв'язку чуттєвого, раціонального і практичного, індивідуального та суспільно-історичного. Встановлено, що особливістю означеного феномену є його існування одночасно як способу отримання даних про світ і своє місце в ньому, як особливого стану свідомості, як результату практичного освоєння дійсності, як особистісної якості, що охоплює сукупність знань, умінь, уявлень, переживань, оцінок, спрямованих на вироблення специфічного образу світу і власного Я.

3. Конкретизовано поняття *досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва* як сутнісної якості особистості, що охоплює враження, знання і вміння, які є результатом здійснення музичної діяльності, спрямованої на пошук та втілення музичних цінностей. Виявлено, що досвід ціннісного ставлення до музичного мистецтва, як естетичний феномен, характеризує процес встановлення смислового зв'язку з музикою і водночас виступає основою її пізнання. Як особистісна якість, він є важливою складовою загальної та музичної культури майбутнього вчителя музики, що сприяє підвищенню його фахової компетентності у музично-освітній діяльності.

Визначено структуру досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, яка включає чотири взаємопов'язані компоненти: когнітивний, емоційно-мотиваційний, діяльнісно-творчий та рефлексивно-оцінний. Урахування змістового наповнення цих складових та їх функціонального значення забезпечує цілісність формування означеного досвіду.

4. Обґрунтовано критерії діагностики сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, а саме: *когнітивний*, спрямований на з'ясування сформованості ступеня музично-теоретичної обізнаності;

емоційно-мотиваційний, що характеризує стан сформованості емоційно-мотиваційного ставлення до музичних явищ; *діяльнісно-творчий*, спрямований на виявлення міри розвиненості здатності до практичного втілення досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва; *рефлексивно-оцінний*, спрямований на з'ясування міри сформованості рефлексивних умінь студентів.

5. Встановлено, що формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва є складним процесом, який включає отримання різноманітної інформації щодо музичного мистецтва; усвідомлення значущості музичних творів; переживання й осмислення власних музичних вражень; реалізацію набутого досвіду в музично-творчій діяльності та спілкуванні. Названі складові цього процесу взаємозумовлюють один одного та тісно взаємодіють між собою.

6. Розроблено та експериментально перевірено поетапну методику формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, сутність якої полягає у цілеспрямованому розвитку структурних компонентів означеної якості; поетапному формуванні досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва. В основу методики покладено дидактичну модель формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, яка включала обґрунтування мети, завдань, змісту, етапів, принципів і методів формування означеної якості.

7. З'ясовано, що процес формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва ґрунтується на таких принципах: безперервності набуття художнього досвіду; єдності емоційного і свідомого, художнього і технічного; обов'язковості гедоністичного ефекту; активізації музично-творчої діяльності; опори на життєвий та художній досвід студентів; педагогічної взаємодії.

Доведено, що основний шлях формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва полягає у набутті музичних вражень; засвоєнні знань; активізації особистісних переживань студентів, залученні їх до сприймання й оцінки художніх творів; організації музично-творчої діяльності, спрямованої на пошук і виявлення особистісних цінностей.

8. Встановлено, що ефективність формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва підвищується завдяки створенню таких педагогічних умов: педагогічне керування процесом формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва; розвиток музичного сприймання як основи ціннісного ставлення до музичного мистецтва; стимулювання оцінної діяльності студентів; формування мотивації спілкування з музикою. Ці умови мають забезпечуватися комплексно, оскільки вони тісно взаємопов'язані між собою.

9. Запропонована методика формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики в процесі їх фахової підготовки виявила достатню ефективність, про що свідчить динаміка отриманих результатів. Успішна апробація методики дає

підставу рекомендувати її для широкого впровадження у практику підготовки студентів.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів поставленої проблеми. Подальшої розробки потребують дослідження методологічних засад, принципів та закономірностей формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, особливостей ціннісного осмислення музично-освітньої діяльності, підготовки майбутніх учителів музики до організації музично-творчої діяльності школярів, спрямованої на засвоєння музичних цінностей.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях

1. Вергунова В.С. Мотиваційний компонент підготовки майбутніх учителів початкових класів до музично-естетичного виховання школярів / В.С. Вергунова // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. праць / за заг. редакцією академіка АПН України Євтуха М.Б., укладач – О.В. Михайличенко. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. – Випуск 35. – С. 64–66.

2. Вергунова В.С. К. Ушинський про естетичний досвід особистості / В.С. Вергунова // Вісник ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка : збірник. – Чернігів, 2008. – Випуск 56. – С. 238–241. – (Серія: Педагогічні науки).

3. Вергунова В.С. До сутності поняття "досвід емоційно-ціннісного ставлення до музичного мистецтва" В.С. Вергунова // Наукові записки / за заг. ред. проф. Є.І. Коваленко. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. – №4. – С. 56–58. – (Серія: Психолого-педагогічні науки).

4. Вергунова В.С. Проблема формування естетичного досвіду дитини у педагогічній спадщині С. Русової / В.С. Вергунова // Вісник ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка : збірник. – Чернігів, 2009. – Випуск 71. – С. 33–35. – (Серія: Педагогічні науки).

5. Вергунова В.С. Теоретичне обґрунтування критеріїв та показників сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики / В.С. Вергунова // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / за ред. Л.П. Мельник, В.І. Співака. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Вип. XIV. – С. 267–272. – (Серія: Соціально-педагогічна).

6. Педагогічні проблеми формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики / В.С. Вергунова // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів, 2010. – Вип. 79. – С. 138–140.

7. Вергунова В.С. Стан сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у студентів (на матеріалі констатувального дослідження) / В.С. Вергунова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : збірник наукових праць / До 175-річчя Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – К. : НПУ, 2010. – Вип. 10 (15). – С. 54–56.

8. Вергунова В.С. Формування мотивації музичної діяльності як педагогічна проблема / В.С. Вергунова // Проблеми мистецької освіти : збірник науково-методичних статей / відп. ред. О.Я. Ростовський. – Ніжин : НДУ, 2008. – Вип. 2. – С.115–119.

9. Вергунова В.С. Мотиваційний компонент самостійної музичної діяльності майбутніх учителів початкових класів і музики / В.С. Вергунова // Теоретико-методичні проблеми підготовки студентів до естетичного виховання учнів початкових класів. – Чернівці : ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка, 2008. – Випуск 4. – С. 54–56.

10. Вергунова В.С. Формування досвіду емоційно-ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики як педагогічна проблема / В.С. Вергунова // Проблеми мистецької освіти : збірник науково-методичних статей / відп. ред. О.Я. Ростовський. – Ніжин : НДУ, 2008. – Вип. 3. – С. 155–159.

11. Вергунова В.С. До питання музично-педагогічної підготовки студентів-заочників факультету початкового навчання / В.С. Вергунова // Теоретико-методичні проблеми підготовки студентів до естетичного виховання учнів початкових класів. – Чернівці : ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка, 2008. – Випуск 5. – С. 51-53.

12. Вергунова В.С. Формування у майбутніх учителів початкових класів ціннісного ставлення до музичного мистецтва / В.С. Вергунова // Проблеми мистецької освіти : збірник науково-методичних статей / відп. ред. О.Я. Ростовський. – Ніжин : НДУ, 2009. – Вип. 4. – С. 72–78.

13. Вергунова В.С. Розвиток музичного сприймання як основа ціннісного ставлення до музичного мистецтва / В.С. Вергунова // Теоретико-методичні проблеми підготовки студентів до естетичного виховання учнів початкових класів. – Чернівці : ЧДПУ імені Т.Г. Шевченка, 2009. – Випуск 6. – С. 51–54.

14. Вергунова В.С. Стан сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва за когнітивним критерієм / В.С. Вергунова // Теоретико-методичні проблеми підготовки студентів до естетичного виховання учнів початкових класів. – Чернівці : ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2010. – Випуск 7. – С. 51–55.

15. Вергунова В.С. Досвід ціннісного ставлення до музичного мистецтва як сутнісна якість особистості вчителя початкових класів і музики / В.С. Вергунова // II Міжнародна наукова конференція: Соціально-гуманітарні вектори педагогіки вищої школи, м. Харків, ХДАДМ, 15-16 квітня 2010 р. / збірник матеріалів. – Харків : ХДАДМ, 2010. – С.178–179.

16. Вергунова В.С. Емоційно-мотиваційний компонент у структурі ціннісного ставлення до музичного мистецтва / В.С. Вергунова // Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей : зб. матеріалів VII педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О.П. Рудницької [за ред. О.М. Отич]. – Чернівці : Зелена Буковина, 2010. – С. 232–234.

17. Вергунова В.С. Методика діагностики стану сформованості досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва / В.С. Вергунова // Проблеми мистецької освіти : збірник науково-методичних статей / відп. ред. О.Я. Ростовський. – Ніжин : НДУ, 2010. – Вип. 5. – С. 45–52.

18. Вергунова В.С. Оцінна діяльність як складова фахової підготовки майбутніх учителів музики початкової школи / В.С. Вергунова // Теоретико-методичні проблеми підготовки студентів до естетичного виховання учнів початкових класів. – Чернівці: ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2010. – Випуск 8. – С. 19–21.

АНОТАЦІЇ

Вергунова В.С. Методика формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія і методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2011.

Дисертація присвячена теоретико-експериментальному дослідженню проблеми формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у майбутніх учителів початкових класів і музики. У ній розглянуто феномен досвіду як психолого-педагогічного явища, розкрито сутність досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва та особливості його формування, висвітлено стан розкриття проблеми формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва у теорії та методиці фахової підготовки вчителів музики, обґрунтовано педагогічні умови формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, визначено критерії та показники його сформованості, наведено результати констатувального експерименту, розкрито методику і зміст дослідної роботи, проаналізовано результати формувального експерименту, доведено їх статистичну достовірність.

Ключові слова: досвід, цінність, естетичне ставлення до мистецтва, особистість, досвід ціннісного ставлення до музичного мистецтва, методика формування досвіду ціннісного ставлення до музичного мистецтва, педагогічні умови, фахова підготовка майбутніх учителів початкових класів і музики.

Вергунова В.С. Методика формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству у будущих учителей начальных классов и музыки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2011.

Диссертация посвящена теоретико-экспериментальному исследованию проблемы формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству у будущих учителей начальных классов и музыки. В диссертации рассмотрены феномен опыта как психолого-педагогического

явления, сущность опыта ценностного отношения к музыкальному искусству и особенности его формирования у студентов, состояние раскрытия проблемы формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству у будущих учителей музыки в теории и методике их профессиональной подготовки; обоснованы педагогические условия формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству, определены критерии и показатели его сформированности, приведены результаты констатирующего исследования, раскрыта методика и содержание исследовательской работы, проанализированы результаты формирующего эксперимента, доказана их статистическая достоверность.

На основании анализа научных интерпретаций сущности опыта определены концептуальные положения исследования, которые заключаются в отношении к опыту как составной части познавательной и практическо-преобразовательной деятельности человека, как важной детерминанты развития личности; в рассмотрении опыта ценностного отношения к музыкальному искусству как наиболее существенного фактора, характеризующего результативность музыкально-педагогической деятельности студентов.

Исходя из структурных компонентов опыта ценностного отношения к музыкальному искусству были определены критерии диагностики его сформированности: когнитивный, эмоционально-мотивационный, деятельностно-творческий, рефлексивно-оценочный. На основе этих критериев был проведен констатирующий эксперимент, который показал, что в процессе профессиональной подготовки студентов недостаточно внимания уделяется именно опыту ценностного отношения к музыкальному искусству. Состояние сформированности опыта ценностного отношения к музыкальному искусству у студентов-выпускников явилось причиной разработки методики, направленной на его формирование.

Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена методика формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству у будущего учителя начальных классов и музыки. Методика включает такие этапы: познавательно-мотивационный, направленный на углубление музыкально-теоретической подготовки студентов; ценностно-ориентационный, обеспечивающий развитие эмоционального отношения к музыкальным произведениям; самостоятельно-творческий, на котором возрастает самостоятельность и инициатива будущих учителей музыки начальных классов.

Экспериментально апробирован главный путь формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству, который заключается в овладении музыкальными знаниями, активизации личностных качеств студентов, приобщение их к восприятию и оценке художественных произведений; организации музыкально-творческой деятельности, направленной на поиск и выявление личностных ценностей. Этот путь требует установления состояния опыта ценностного отношения к музыкальному искусству, определения задач его формирования с учетом

индивидуальных особенностей, возможностей и перспектив студента, организацию разноплановой музыкально-творческой деятельности.

Установлено, что наиболее существенным для формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству являются такие педагогические условия: осуществление целенаправленного педагогического руководства процессом формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству; развитие музыкального восприятия как основы ценностного отношения к музыкальному искусству; стимуляции оценочной деятельности студентов; формирование мотивации общения с музыкой.

Предложенная методика формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству показала достаточную эффективность, о чем свидетельствует положительная динамика полученных результатов. Успешная апробация предложенной методики является основанием для рекомендации к внедрению ее в практику профессиональной подготовки студентов.

Ключевые слова: опыт, ценность, эстетическое отношение к искусству, личность, опыт ценностного отношения к музыкальному искусству, методика формирования опыта ценностного отношения к музыкальному искусству, педагогические условия, профессиональная подготовка будущего учителя начальных классов и музыки.

Vergunova V.S. Methods of forming future primary school and music teachers' experience of value-motivated attitude toward music art. – Manuscript.

Thesis for a candidate degree in pedagogics, speciality 13.00.02 – theory and methods of music training. – Natiol Pedagogical University Named after M.H. Drahomanov. – Kyiv, 2011.

The thesis presents theoretic and experimental study of the issue of forming future primary school and music teachers' experience of value-motivated attitude toward music art. The research tackles the phenomenon of experience in philosophic and psychological-didactic aspects. The paper outlines the fundamental premises of value-motivated attitude experience as well as peculiarities of its formation in the process of training university students. The thesis discusses present-day theoretic and methodological approaches towards the said issue in professional training of teachers of music and provides grounds for pedagogic conditions of forming future primary school and music teachers' experience of value-motivated attitude toward music art. Criteria and indices of its formation are identified, methodology and the contents of the experiment are discussed, and the results of the forming experiment are analyzed and validated via statistic methods.

Key words: experience, value, the aesthetic attitude to art, experience of value-motivated attitude toward music art, methods of forming experience of value-motivated attitude toward music art, pedagogical conditions, professional training of future primary school and music teachers'.

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія KB № 15676-4148 ПР від 17.07.2009 р.*

Підписано до друку 24.01.2011 р. Формат 60×90 1/16.

Папір офсетний. Друк на різнографії.

Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. 0,9.

Наклад 100 прим. Зам. № 452.

Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.

14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.

Тел. 65-17-99.

Chdpu_tipograf_208@gmail.com

Okau